

Online kurz přípravy na jednotné přijímací zkoušky

Uvedený syllabus sloužil pro online kurz přípravy na jednotné přijímací zkoušky organizovaný společností META. Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi specifický kurz s nelehkým zadáním jak pro vyučující, tak pro žáky, sdílíme své zkušenosti nasbírané v průběhu dvou let, kdy jsme ho pilotovali v online prostředí. To s sebou přináší další výzvy, které se týkají především budování kolektivu a bezpečného prostředí. Syllabus se pochopitelně dá využít i v případě prezenčního kurzu, je potřeba pouze počítat s tím, že tempo výuky se může lišit.

Obecné metodické tipy

Příprava na přijímací zkoušky se od ostatních jazykových kurzů liší tím, že má jasně stanovený záměr, ke kterému spěje, tedy to, aby všichni účastníci úspěšně složili jednotné přijímací zkoušky na střední školy. To není ani malý, ani jednoduchý cíl! Dělejme maximum pro to, aby byl naplněn, ale mějme na paměti, že dosah naší působnosti není nekonečný. Na lektora jsou kladeny větší nároky v tom, že úroveň účastníků může být velmi různorodá, proto musí dobře vyvážit poměr výkladu a procvičování (více v části Struktura lekcí).

Kurz je specifický v tom, že probíhá pouze online, je tedy třeba počítat s tím, že účastníci nemají moc šancí se seznámit a navázat nějaké hlubší vztahy. Pokud to charakter úkolů aspoň trochu dovoluje, můžeme zadávat skupinovou práci v tzv. *breakout rooms*, která jim umožní spolu více komunikovat a trochu "rozbije" frontální charakter výuky.

Pro lepší atmosféru je rozhodně vhodné, aby měl lektor ještě před začátkem samotného kurzu možnost se s uchazeči spojit online jeden na jednoho a popovídat si s nimi. Nejenže tak ověří úroveň mluveného projevu, ale zároveň bude moci předem navázat vztah i s uzavřenějšími žáky. Fungování skupiny tak bude konzistentnější.

Online forma bude ovlivňovat i nás jako lektory. Není od věci např. alespoň na úvod žáky požádat o zapnutí kamer, abychom neměli pocit, že mluvíme do malých černých děr. Mysleme také na to, že je nutné žáky častěji oslovovat adresně, protože v online prostoru je omezená neverbální komunikace a otázky pokládané "do pléna" zpravidla nefungují tak dobře.

Vzhledem k charakteru kurzu neexistuje jedna učebnice, se kterou by se dalo pracovat. Doporučujeme v co největší míře pracovat s autentickými ukázkami testů ze stránek CERMATU: <https://prijimacky.cermat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani>. **Z organizačních důvodů je však vhodné, abyste měli přehled o tom, se kterými testy jste pracovali, a minimálně jedno modelové zadání v přípravách nevyužili vůbec.** Jedna z posledních lekcí kurzu je totiž určena ke zkoušce nanečisto, a abychom zajistili vypovídající výsledky, musí žáci řešit zadání, s nímž nejsou seznámeni dopředu.

Struktura lekcí

Lekce by měly mít jednotný řád, aby si žáci zvykli na jejich tradiční průběh, a tím se minimalizovaly časové ztráty. Zároveň je třeba si již na začátku uvědomit, že vzhledem k online formě se toho pravděpodobně stihne probrat méně. Žáci to nejspíš nezaregistrují, protože budou plně zaměstnáni náročným učivem, ale pro lektora, který ví, co všechno je v testu může potkat, je to celkem náročný úkol.

Na úvod zařazujeme tzv. rozcvičku, která všechny aktivizuje a zároveň zajistí, že pozdě přichodí nepřijdou o klíčovou část výkladu. Do rozcvičky je vhodné zařazovat především práci s **frazémy a ustálenými slovními spojeními**. To je téma, které se v testech objevuje pokaždé, ale zároveň je

Dostupné z portálu www.inkluzivniskola.cz, vytvořeného společností META, o.p.s. za finanční podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Provoz portálu je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí.

natolik široké a pestré, že není v silách lektora ho probrat v rámci jedné lekce. Proto je vhodnější na každé lekci procvičit několik frazémů a zvýšit tak šanci, že si je žáci postupně zafixují. Způsoby, jak frazémy procvičujeme, můžeme střídat. Dají se využít již připravená cvičení (např. ze stránky Umíme česky: <https://www.umimecesky.cz/cviceni-frazemy>, ale na internetu je podobných určitě více), ale můžeme také vytvořit cvičení na míru třeba v aplikaci: <https://learningapps.org/>. Rozcvičce bychom neměli věnovat více než **15 minut**.

Prioritou v této části je pro nás hlavně to, aby se každý ze žáků vyjádřil. Cítíme-li v daný moment, že žáci potřebují spíše sdílet, jak se mají, co se jim v poslední době povedlo či pouze promluvit o něčem úplně jiném, dejme jim prostor.

Následuje hlavní část lekce, ve které budeme probírat odpovídající téma ze sylabu. Tato část může začínat nějakým autentickým cvičením přímo z testu, které vybereme tak, aby tematicky odpovídalo náplni lekce. Cvičení necháme nejdřív žáky vyřešit individuálně a na základě toho, jak si s ním poradí, si pro sebe provádíme rychlou **diagnostiku**. Bojují s ním? Mají ho vyřešené hned? Doptávají se? Podle toho si děláme představu o tom, jak moc do hloubky musíme ve výkladu jít. Pokud víme, že je úroveň skupiny celkově nižší, můžeme cvičení brát z testů pro víceletá gymnázia, protože jsou zpravidla jednodušší, ale systém kopírují stejně.

Po úvodním cvičení následuje **výklad**, během kterého bychom společně se žáky měli shrnout a příp. doplnit znalosti nutné pro úspěšné řešení cvičení daného typu. Podoba výkladu se odvíjí od toho, jak si žáci poradili s úvodním cvičením. Pokud s ním zápasili, vezmeme ho pěkně od základů, pokud jim to bylo jasné, můžeme dokonce nechat i žáky samotné, aby shrnuli klíčové znalosti.

Hlavní část je uzavřena **procvičováním**. Opět v závislosti na obeznamenosti žáků s danou látkou zařazujeme cvičení, ve kterých mohou pravidla uplatňovat systematicky, ale nezastíráme ani existenci "chytáků", protože ty jsou, bohužel pro žáky s odlišným mateřským jazykem, esencí celého testu. Můžeme žákům pomoci tak, že z chytáků nebudeme dělat největší strašáky na světě a krok po kroku projdeme jednotlivé záležitosti zadání. První takové cvičení můžeme např. vyřešit sami a nahlas komentovat postup, ve druhém si necháváme postup "našeptávat" od žáků, třetí řeší ve dvojicích a to další už samostatně.

Na závěr lekce zařazujeme v posledních **15 minutách pravopisná cvičení**. Podobně jako u frazémů se jedná o téma velmi obsáhlé, proto je dobré ho procvičovat kratší dobu, ale zato pravidelně. Každá lekce by měla být zaměřena na konkrétní pravopisné téma, často se objevuje např.: ú/ů, bě/pě/vě, mě x mně (uprostřed slova), mě x mně (zájmena), n x nn (uprostřed slova), s x z, předpony, y x i (uprostřed slova), ty x ti (i x y na konci slova po obojetných souhláskách), vzor – hrad, hradu, ty hrady, -ými/-ami/-emi, shoda podmětu s přísudkem. Myslíme na to, abychom střídali jak cvičení na vyhledávání chyb v izolovaných větách, tak cvičení na korekturu celého textu. Inspiraci pro konkrétní strategie nalezneme zde: <https://www.inkluzivniskola.cz/korektura-textu-najdi-chybu>.

Sylabus

Témata jsou rozpočítaná na dvacet lekcí (září-březen). Kurz pravděpodobně proběhne víckrát, ale raději počítejme s tím, že budou nějaké prázdniny, něco se nestihne atd. Posloupnost témat vychází z postupu od jednoduššího ke složitějšímu a od zvládnutelných k obtížným úlohám. **Slouží jako základ a možný přístup k programu kurzu, ale zároveň není třeba se jím nijak svazovat.**

Je třeba brát v úvahu to, že samotná zkouška jde v jednotlivých tématech hodně do hloubky a do výjimek, kdežto v kurzu potřebujeme primárně pokrýt celý rozsah znalostí alespoň povrchově a co se týče pravidelností. Jednotlivá témata tedy uzpůsobujeme konkrétní skupině – kde je to možné, opakujeme základ a poté jdeme do hloubky, pokud zjistíme, že by bylo nutné celé téma vyložit od A do Z, dobře zvážíme, zda by se to vyplatilo. Tzn. jedná-li se o komplikovaný jev, který by si žáci ani při největší snaze pravděpodobně neosvojili, můžeme ho případně vynechat, neboť to bude zbytečně deprimující pro obě strany.

V sylabu jsou *kurzivou* značena témata, která se ukázala jako ta náročnější (to způsobovaly různé faktory, ale často se jednalo o to, že je žáci ze základní školy neznali nebo je neměli

osvojené dostatečně). Naopak podtržením chceme upozornit na témata, která se žákům učila dobře, zpravidla proto, že byla dobře pochopitelná nebo proto, že se dala dobře „drilovat“.

Lekce 1 (Seznámení + strategie = konverzační hodina)

- Celková strategie ke zkoušce - společná tvorba myšlenkové mapy
- Co o zkoušce víme, jak bude vypadat? Co může být v testu, čeho se bojím, co mi nejde?
- Co by nám pomohlo, abychom se nebáli, co mi funguje na nervozitu apod.?
- Test na zkoušku porozumění zadání
(https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/didakticky_test_-_cviceni_0.pdf): každý sám, rozbor, co tam měli špatně, čemu špatně rozuměli apod.

Lekce 2 (Slovo a to, co s ním souvisí I.)

- slabiky, souhlásky a jejich druhy, samohlásky, *příbuzná slova (základní přehled)*
- terminologie + cvičení

Lekce 3 (Slovo a to, co s ním souvisí II.)

- synonyma/antonyma/homonyma
- *předpona, přípona, koncovka*
- terminologie + cvičení

Lekce 4 (Slovní druhy I.)

- *Slovní druhy: ohebné/neohebné*
- Podstatná jména + přídavná jména + co u nich určujeme
- Zájmena, číslovky

Lekce 5 (Slovní druhy II.)

- *Slovesa a co u nich určujeme*
- *Příslovce, spojky, částice, citoslovce (základní přehled)*
- *Předložky (1 slovo může být více slovních druhů -*
https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/cjl_slovní_druhy_nacvik_k_dt_0.pdf
.pdf)

Lekce 6 (Věta a to, co s ní souvisí)

- *Souvětí a věta jednoduchá, větné členy, počet vět v souvětí (omezit pouze na souvětí o dvou větách, vedlejší věty a poměry spíše vynechat)*

Lekce 7 (Analýza zadání)

- Shrnutí – předchozí témata lekcí se zde procvičují v konkrétních zadáních z testu

- Zaměřit se na opakující se formulace v zadání testů a jejich nástrahy, předat žákům “desatero” a projít s nimi vhodné strategie: <https://www.inkluzivniskola.cz/desatero-tipu-jak-na-jednotne-prijimacky-z-cj>

Lekce 8 (Čtení / porozumění textu)

- Zadání k textům – na co se mě ptají, co kde hledám, kolik toho čtu, co potřebuju přečíst, kde co najdu
- Co je to za text, kde by se mohl objevit (komunikační záměr) – zdroje
- Autentická cvičení z DT (výchozí text + všechny otázky k němu a strategie)

Lekce 9 (Čtení – publicistika/odborný text)

- Autentické texty, co ne/vyplývá z textu
- Domněnka vs. fakt

Lekce 10 (Čtení - beletrie)

- Autentické texty, co ne/vyplývá z textu
- Rozpoznání uměleckého textu a jeho znaky (přímá řeč, postavy, příběh, citově zabarvená slova apod.)

Lekce 11 (Textová návaznost)*

- Konektory, spojovací výrazy, souvislosti
- Jak si graficky pomoci u tohoto typu úloh

* platí při volbě dostatečně srozumitelného textu

Lekce 12 (Slova nadřazená, podřazená a souřadná)

- Slova nadřazená, podřazená a souřadná (seznámit s možnostmi, které poskytuje slovník, mají-li ho ke zkoušce doporučen z PPP - např. možnost najít si překlad slov)
- Množné číslo nadřazených kategorií (např. ptáci, hudební nástroje apod.)
- Hromadná, pomnožná, látková podstatná jména

Lekce 13 (Slova příbuzná a odvozování)

- Praktické úkoly
- Trénování typu úkolu (vytvořte slovo ... , které bude rodu... atd.)

Lekce 14 (Práce s poezií I.)

- Forma: verše, sloky, rým a typy rýmů (soustředit se na formální stránku)

Lekce 15 (Práce s poezií II.)

- Obsah: téma, motiv, citově zabarvená slova, pocity/dojmy/nálady/emoce/postoje lyrického subjektu (hodně náročné, je možné úplně vynechat)

Lekce 16 (Podle definice hledáme v textu příklad)

- 2 výchozí texty, přičemž druhý nabízí definici nějakého jevu (jazykový, literární) a hledáme konkrétní příklad jevu v 1. textu
- V různých tématech: literární text (jaz. prostředky), neumělecký text, mluvnice

Lekce 17 (Ustálená slovní spojení)

- Shrnutí, opakování; terminologie, co jsou to ustálená slovní spojení a povědomí o nich (ne striktně zařazovat do kategorie), soupis všech použitých spojení v rámci kurzu
- Tip: pro pokročilé žáky se hodí i vyhledávání v korpusu: <https://korpus.cz/proskoly>

Lekce 18 (JPZ nanečisto)

- Před samotným testem se žáky znovu projít tipy z “desatera”:
<https://www.inkluzivniskola.cz/desatero-tipu-jak-na-jednotne-prijimacky-z-cj>

Lekce 19 (Reflexe JPZ nanečisto)**Lekce 20 (Uzavření a vyhodnocení kurzu)****Přijímací zkoušky**